

Tiina Väre & Sanna Lipkin

Nuijimme Muinaistutkijaa

Vuonna 1982 perustetun Suomen arkeologisen seuran lehti näki päivänvalon ensimmäistä kertaa neljäkymmentä vuotta sitten, vuonna 1984. Aivan ensimmäisen numeron sisällöstä vastasivat seuran hallituksen tiedotuksen ja toimituksellisten kirjoitusten lisäksi Elvi Linturi, Markus Hiekkänen, Tuija Rankama, Sirkku Pihlman, Marjatta Aalto, Christian Carpelan, Helena Taskinen ja Aino Nissinaho. Useimmat puheenvuorot huokuvat huolta ja kritiikkiä Suomen aikalaisarkeologian tilaa kohtaan. Nykysilmälle vanhanaikaisella kirjoituskoneella taotun lehden ulkoasu on melko kotikutoinen ja viittaamistekniikka lievästi sanoen puutteellista. Tämä toimi kuitenkin alkusoittona seuramme nykyiselle julkaisutoiminnalle.

Lehtemme, joka nykyisin osittain vertaisarvioituna oppoa jopa tiedejulkaisun rooliin, ei siis ole aina ollut nimeltään *Muinaistutkija*. Parin numeron verran sitä julkaistiin ilman erillistä nimeä, ainoastaan Suomen arkeologisen seuran tiedotuslehtenä. Itseasiassa ensimmäisen numeron viimeinen sivu sisältää kiinnostavan kilpailukutsun. Kutsussa pyydetään lukijoita lähettämään ”lyhyitä ja ytimekkäitä” ehdotuksiaan seuran tiedotuslehden nimeksi ja palkkioksi luvataan paitsi mainetta ja kunniaa, ehkä uskaliaastikin myös ”Suomen Kekselijäimmän Arkeologin arvonimi”.

Kilpailukutsun satoa avaa tiedotuslehden toinen numero, jossa listataan aakkosjärjestyksessä 28 toimitukseen saapunutta nimiehdotusta ja lanseerataan äänestys niistä parhaasta. Finaalissa kamppailivat esimerkiksi ”Jätekuoppa”, ”Oravannahka” ja ”Iskelmä”.

Kolmannessa numerossa Anne Vikkulan kynästä lähtöisin oleva toimituksellinen tiedotus kertoo, että nimikilpailu kävi äärimmäisen tiukkana. Lopulta luvatus arvonimen sai Matti Huurre, kun hänen ehdottamansa ”Muinaistutkija” vei voiton hopeasijalle tulleesta ”Nuijasta” ainoastaan yhden (1) äänen erolla. Läheltä siis piti, ettemme nyt toimittaisi *Muinaistutkijan* sijasta *Nuijaa!* Nimivalintaa oli perusteltu sillä, että se kuvaa tarkasti lehden sisältöä. Nuijan valtteja taas olisivat olleet nimen nykyaikaisuus ja vauhdikkuus. Ja totta, kyllähän nuija voi vauhdikkaasti heilahtaa; nykyaikaisuutta taas on jälkikäteen turha kyseenalaistaa.

Muinaistutkija todellakin kuvaa hyvin lehden sisältöä edelleen ja on kestänyt käyttöä moitteetta jo 40 vuoden ajan. Vuoden 2024 ensimmäisessä numerossa lehden perinne jatkuu kolmessa artikkelissa. Jussi Moisio pohtii harvinaisten rautakautisten tikarin ja miekan merkittävyyttä. Jari-Matti Kuusela ja Janne Matilainen sen sijaan tarkastelevat, miten hyvin itälappilaiset rautakautiset yksittäiset hautaukset tunnistetaan metallinilmaisimien avulla tehtävällä kaistainventoinnilla. Teemu Väisänen taas pohtii, millainen hyöty arkeologisesta esiselvityksestä on kaupunkisuunnittelussa. Lisäksi julkaisemme useita viimevuosina väitelleiden tohtoreiden lektioita.

Vi klubbar Muinaistutkija

Tidningen för det år 1982 grundade Arkeologiska sällskapet i Finland såg första gången dagsljuset för fyrtio år sedan, år 1984. Till det allra första numrets innehåll bidrog förutom styrelsens informerande och redaktionsartade texter Elvi Linturi, Markus Hiekkanen, Tuija Rankama, Sirkku Pihlman, Marjatta Aalto, Christian Carpelan, Helena Taskinen och Aino Nissiaho. Talturerna präglades långt av oro och kritik gentemot det dåtida tillståndet i Finlands arkeologi. Sett ur en nutida lins ger tidningens utseende, gjort på en gammal skrivmaskin, ett rätt hemmagjort intryck, och referenstekniken är mildt sagt bristfällig. Detta utgjorde trots det början till föreningens nuvarande publiceringsverksamhet.

Tidningen, som numer är delvis referentgranskad och därmed dels uppfyller rollen som vetenskaplig publikation, har inte alltid gått under namnet *Muinaistutkija*. Ett par nummer publicerades utan särskilt namn, enbart som Arkeologiska sällskapet i Finlands informationstidning. I själva verket innehöll den sista sidan för det första numret en intressant tävlingsinbjudan. Inbjudan uppmanade läsarna att skicka in ”korta och koncisa” förslag på namn till sällskapets informationstidning, och som belöning lovades förutom ära och berömmelse den aningen vågade titeln ”Finlands Mest Påhittiga Arkeolog”.

Tidningens andra nummer gick igenom skörden från tävlingsinbjudan, listade de 28 namnförslagen som nått redaktionen i alfabetisk ordning, och lanserade en röstning rörande det bästa namnförslaget. I finalen kämpade bland annat ”Jätekuoppa” (”Avfallsgrop”), ”Oravannahka” (”Ekorrskinn”) och ”Iskelmä” (”Schlager”).

I det tredje numret berättade redaktionens notis, skriven av Anne Vikkula, att namntävlingen varit oerhört jämn. Den utlovade titeln togs i slutändan av Matti Huurre, då hans förslag ”Muinaistutkija” (”Fornforskare”) besegrade silvermedaljören ”Nuija” (”Klubba”) med en enstaka rösts skillnad. Det var alltså nära ögat, att vi nu skulle publicera *Nuija* i stället för *Muinaistutkija*! Valet av namn baserades som så att det speglade tidningens innehåll väl. Fördelarna med ”Nuija” var i sin tur namnets aktualitet och fartfylldhet. Och sant, klubban kan gott väl svinga fort, medan det är lönlöst att ifrågasätta det aktuella i efterhand.

Muinaistutkija speglar faktiskt tidningens innehåll väl även i detta nu, och har tålt användning galant under redan fyrtio år. Det första numret från år 2024 fortsätter tidningens tradition i tre artiklar. Jussi Moisio funderar kring betydelsen av de sällsynta fynden av en dolk och ett svärd från järnåldern. Jari-Matti Kuusela och Janne Matilainen granskar i sin tur hur bra enskilda järnåldertida gravar i Östra Lappland identifieras genom bandinventering gjord med metalldetektor. Teemu Väisänen reflekterar i sin tur kring hurudan nytta arkeologisk förundersökning är i stadsplaneringen. Dessutom publicerar vi flera lection av doktorer som disputerat under de föregående åren.